Nr. 7 1938 m. birželio 17 d. I metai.

VARPELIS

„AIDO“ PRIEDAS VAIKAMS

BE GIMTINĖS

Pasakyk man, debesėli,
Iš aukštos mėlynės,
Ar skraidydams nepasilgsti
Tu brangios gimtinės?

Ar žinai, iš kur tu kilęs,
Kur skubi, keliauji,
Ar ašigaly tu mirsi,
Ar karštam pusiaujy?

Ar turi tu motinėlę,
Ar turi tėvelį,
Ar ir jie vis taip skrajoja
Po ne savo šalį?

Neatsakė debesėlis
Iš aukštos mėlynės,
Tiktai ašaros nukrito
Šaltos, sidabrinės...

Tik į žemę pažiūrėjęs
Nuplaukė per dangų...
Žino, ką vaikutis turi
Širdžiai mielą, brangų.

Vytė Nemunėlis.

GELEŽINKELIS

Netoli kaimo, kuriame gyvena Jonelis, eina **geležinkelis**. Jonelis dažnai prie jo nubėga pažiūrėti, kaip eina dundėdamas ir šniokšdamas **traukinys**. Jis jau prisižiūrėjo, kad traukinio priekyje bėga, prunkšdamas dūmus, **garvežis**, o paskui jį visa virtinė — **vagonų**. Vienuose vagonuose per langus teko matyti **keleivius**; kituose, tokiuose raudonuose—sakė jam tėvelis — sukrautos **prekės**. Tuos traukinius, kurie vežioja keleivius, tėvelis vadindavęs **keleivių**, o tuos ilgus ir raudonus su prekėmis — **prekių**. Šalia kelio stovėjo stulpai, ant jų ištiestos telegrafo ir telefono vielos. Jonelis jau žinojo, kam tos vielos reikalingos, ir į jas jis niekuo nemetė, **izoliatorių** negadino. Apskritai, Jonelis neidavo per arti prie geležinkelio, nes žinojo, kad tai draudžiama: galinti ištikti nelaimė, ar be reikalo galįs sustoti traukinys. Be to, bijojo ir dėdės, kuris saugo geležinkelio. Jo namelis — **sargyba** — čia pat prie kelio stovėjo. Dėdė ėjo geležinkelio **sargo** pareigas. Jonelis matė, kaip tas dėdė kasdien po du kartu eidavo geležinkeliu ir jį apžiūrinėdavo; jam rūpėjo įsitikinti, ar visur geležinkelis esąs sveikas, ar neprikrovė kur išdykėliai akmenų, kaladžių.

Jonelio tėvelis sugrįžo iš Vilniaus po kelių dienų. Dėdienė pasveiko, dėdė galėjo išeiti iš namų vėl savo darbo dirbti. Jonelis pradėjo jį klausinėti apie Vilnių ir kelionę Vilniun. Jam rūpėjo daugiau pakalbėti apie geležinkelį, traukinį ir visa, kas dedasi važiuojant traukiniu. Tėvelis pažadėjo patenkinti jo prašymą.

* * *

Kartą po vakarienės visi pasiliko ilgeliau pasėdėti. Tėvelis ir tarė:

— Jei norite, vaikai, tai aš jums papasakosiu, kaip šį geležinkelį išvedė.

— Norime, norime! — sušuko vienu balsu Jonelis ir jo sesytė.

— Kai aš dar mažas buvau, — pradėjo tėvelis, — čia geležinkelio nebuvo. Į Vilnių reikėjo važinėti arkliais arba vaikščioti pėstiems. Sunkus ir ilgas buvo tai kelias! Ne taip, kaip dabar: sėdai vagonan ir už poros valandų jau Vilniuje. Tik pradėjo vyresnieji kalbėti, kad pro mūsų sodžių eisiąs kažkoks geležinkelis ir juo važinėsianti geležinė krosnis, be arklių, be vežėjo. Mes nebuvome matę tokių stebuklų ir labai laukėme, kada pamatysime ir tą kelią ir juo važiuojančią krosnį. Ir tikrai, į mūsų sodžių atėjo daugybė darbininkų su kastuvais, karukais, dalbomis ir pradėjo pilti **sankasą**: jie iš aukštesnių vietų kasė žemę ir karukais ją vežė ir pylė į žemesnes.

Netrukus jie **sankasą** išlygino, kaip stalą, ir pradėjo kloti medžių kalades, kurias darbininkai vadino **žuoliais**. Žuolius jie klojo lygiai, vieną nuo kito maždaug per žingsnį. Paskui atsivežė

ilgas geležines sijas (jas darbininkai vadino bėgiais) ir pradėjo jas kalti prie žuolių, galais vieną su kita sujungdami. Išėjo dvi eilės bėgių, tokių lygių ir ilgų ilgų...

Vieną dieną tik girdžiu, — sako tėvelis, — kažkas garsiai šniokščia, prunkščia, dunda. Aš su kaimynų vaikais pasileidau bėgti prie sankasos. Tik spėjome prie jos pribėgti, kaip iš po kalnelio išsinėrė kažkas didžiulis, ant ratų, vežimas ne vežimas, ką mes dabar vadiname garvežiu. Išjo dūmai šniokščia, iš jo šonų kažkas prunkščia... Jis greitai prabėgo šalia mūsų, vilkdamas paskui save raudonus vagonus su smėliu, akmenimis, medžių kaladėmis. Aš vėliau sužinojau, kad visa tai buvo reikalinga geležinkelio statymui. Mes stovėjome išsižioję ir netikėjome savo akims kad toks sunkus vežimas galėtų važiuoti be arklių...

— O kas gi, tėveli, traukinį varo? — paklausė Jonelis.

— Garai, vaikeliai.

— Kaip tai garai gali tokį sunkumą pavaryti?

— Dabar visa nesuprasi, reikia daugiau mokytis, mokykloje visa išaiškins,—ramino tėvelis.

— A, vis mokykloje ir mokykloje, — atsikirto Jonelis. — O dabar, tėvelis, negali papasakyti?

— Galiu, tik tu nieko nesuprasi, o aš nenoriu tau bet ką pasakyti. Kai mokysies, tai visa bus aišku, — užbaigė tėvelis ir pasikėlė nuo stalo.

Jonelis irgi nutilo ir nuėjo su sesyte pas mamą.

VES...

Už kalnelių, už girelių
Auga krapas ir morkelė.
Kai kraputis paūgės,
Jis tuojau morkelę ves.

K. Tėma.

Laimink, Dievuli!

Laimink, Dievuli,
Tu mano darbą,
Kurį aš, jaunas,
Dar tik pradėjau.

Kiekvienam daikte
Duok man stiprybės,
Priduok varguose
Daugiau kantrybės.

Ir vesk Tu mane
Keliais teisybės,
Pilnais dorybių,
Tiesos tikrosios.

Vl. Skiaustis.

OBUOLIAI

Parsinešė Mykolas iš kaimyno keturis, dar visai prinokusius obuolius ir padėjo juos ant spintos, kad labiau prinoktų. O obuoliai tokie gražūs, tokie dideli! Žiūri į juos Mykolas ir atsižiūrėti negali.

Praėjo kelios dienos. Atbėgo iš kiemo Mykolas, žiūri: ant spintos nėra obuolių. Nuliūdo jis ir pasiskundė tėvui.

— Neliūdėk dėl tokio menkniekio, — ramino jį tėvas. — Imkis geriau darbo, išvėtyk bent kiek rugių, gal obuoliai atsiras.

Pasakė senis ir išvyko miestan, mūgėn.

Vakarą sugrįžo tėvas ir klausia:

— Na, ar padarei, ką tau buvau sakęs?

— Taip,— atsakė Mykolas.

— O obuolius radai?

— Ne.

— Ir pakliuvai, melagi, — supyko tėvas. — Aš įkišau tavo obuolius į rugius, nes norėjau įsitikinti, ar tu paklausysi manęs ir imsies darbo. Jei būtum bent kiek pavėtęs rugių, butum radęs savo obuolius.

Paraudo Mykolas ir nuo to laiko liovėsi melavęs.

Artojo dainelė

Vyturėli, giedorėli,
Bemirgėdams prieš saulelę
Maloningai ir džiaugsmingai
Pagiedoki man giesmelę.

Tu man tokį pagiedoki
Savo mielą čyru-čyru,
Kad aš būčiau vis naudingu
Savo žemei darbo vyru.

Atsiuntė **K. Tėma.**

VARPOS

Vieną sekmadienį ūkininkas išėjo į laukus javų pasižiūrėti. Jis pasiėmė su savimi ir sūnų Petrelį. Štai jiedu priėjo prie rugių lauko. Petrelis tuojau pastebėjo, kad vienos varpos buvo palinkusios, kitos stačios stiebėsi aukštyn. Petrelis ir paklausė:

— Tėveli, kodėl vienos varpos palinkusios, lyg kloniojasi kitoms, tokioms išdidžioms?

Tėvas nuskynė palinkusią ir stačiai stovinčią varpą ir parodė jas Petreliui.

— Matai, Petreli! Palinkusi varpa — su grūdais, stačioji — tuščia. Taip dažnai elgiasi ir žmonės: protingieji — nuolaidūs, kvailiai — išdidūs.

Bėgam, bėgam...

Nesigirk pirm laiko

Kartą prastas darbininkas ėjo per lauką ir užėjo miegantį zuikį. Sustojo ir galvoja:

— Štai Dievulis gerasis duoda man laimę! Pasigausiu aš šį zuikį, parsinešiu namo, pasipiausiu, mėsą pats suvalgysiu, o kailelį parduosiu mieste už tris auksinus. Už pusantro auksino nusipirksiu kiaulytę, už likusius pinigus įvairių grūdų. Kiaulytę tais grūdais užsiauginsiu ir susilauksiu iš jos dvylikos paršelių. Tie paršeliai atves man dar po dvylika paršelių. Visus juos išsiauginsiu, pasiskersiu ir turėsiu daug mėsos. Tą mėsą parduosiu ir susirinksiu nemaža pinigų. Už tuos pinigus galėsiu jau nusipirkti didesnį ūkį su gerais trobesiais ir gražiais gyvuliais. Po to vesiu ir susilauksiu sūnelių — Vincelio ir Jonelio. Tai bus gyvenimas! Aš prie lango troboje sėdėsiu, samdiniams ir savo vaikams tik įsakymus davinėsiu! „Ei, Vinceli ir Joneli, tik darbininkų labai nekankinkite!"

Ir taip balsiai jisai rikterėjo, kad zuikis aukštyn pašoko ir nubėgo, nusinešdamas visą darbininko turtą ir laimę.

Taip labai dažnai atsitinka su tuo, kas mėgsta pirm laiko pasigirti darbais, kuriuos ketinąs dar nuveikti.

Karalaitis Kazimieras

Gyveno turtingas karalius. Jis turėjo sūnų, vardu Kazimierą, kurį labai mylėjo. Kazimieras buvo dievobaimingas ir geras karalaitis, jį mylėjo ne tik tėvas, bet ir visi žmonės.

Kartą rūmuosna atėjo burtininkė ir išbūrė karaliui, kad jo myliamiausią sūnų perkūnas netrukus užmušęs.

Nuliūdo karalius, nuliūdo visi dvariškiai, nuliūdo visi žmonės. Tik karalaitis Kazimieras buvo linksmas ir burtininkės pranašavimais netikėjo.

— Nesirūpink, tėveli,—sakydavo jis, — be Dievo valios plaukas mums nuo galvos nenukris.

Tačiau tėvas nesitenkino sūnaus žodžiais ir pasiryžo sūnų apsaugoti nuo perkūno. Įsakė inžinieriams, mokytiems vyrams, pastatyti storiausį geležinių sienų rūsį, kad, perkūnui ištikus, galėtų savo mylimąjį sūnų paslėpti.

Kai rūsis buvo baigta, ir atėjo išpranašautoji nelaimės diena, tėvas karalius liepė sūnų uždaryti į tą rūsį. Sūnus labai tėvo atsiprašinėjo ir nenorėjo nuo Dievo valios slėptis, bet tėvas buvo nepermaldaujamas.

Tuomet tarnai paėmė karalaitį ir nuvedė rūsin. Karalaitis tarnams sako:

— Gerai, sutinku eiti rūsin, tik leiskite man prieš tai pasimelsti mano koplytėlėj. Duokite man raktus, o aš pats rūsį atsirakinsiu.

Tarnai tokiam karalaičio prašymui nė neišdrįso priešintis. Atidavė karalaičiui raktus ir nuėjo namo.

Tuo tarpu užėjo tamsūs debesys, pakilo nepaprasta audra su baisiausiais perkūnais. Visi persigandę laukė, kas bus su karalaičiu. Tik karalius ramiai sėdėjo ir laukė, kuomet audra praeis, kad galėtų savo sūnų vėl matyti. Sėdėjo prie lango ir žiūrėjo į siaučiančią audrą. Tik staiga trenkė baisiausias perkūnas, dargi rūmų stiklai subirėjo... Persigandęs karalius žvilgterėjo pro langą į rūsį, o rūsies nė ženklo nėra: viskas su žeme sumaišyta. Suriko karalius iš skausmo ir krito žemėn apalpęs.

Atsipeikėjęs karalius liepė tarnams kasinėti sudaužytą rūsį, kad nors sūnaus kaulelius surastų. Bet tarnai grįžę pranešė, kad dargi nė vieno rūsies gabalėlio rasti negalima, o jau apie karalaičio kūną ir kalbėti nėra ko.

Nusiminęs karalius įsakė tuojau, kad visose bažnyčiose varpais skambintų ir gedulines pamaldas laikytų, o pats nusiskubino ton koplytėlėn, kur kasdieną karalaitis melsdavosi. Įeina koplytėlėn, žiūri ir savo akim netiki — prie Panelės Švenčiausios altoriaus klūpi ir meldžiasi jo sūnus. Karalius net žadą, rodos, prarado, taip nustebo: pamanė, kad tai stebuklas.

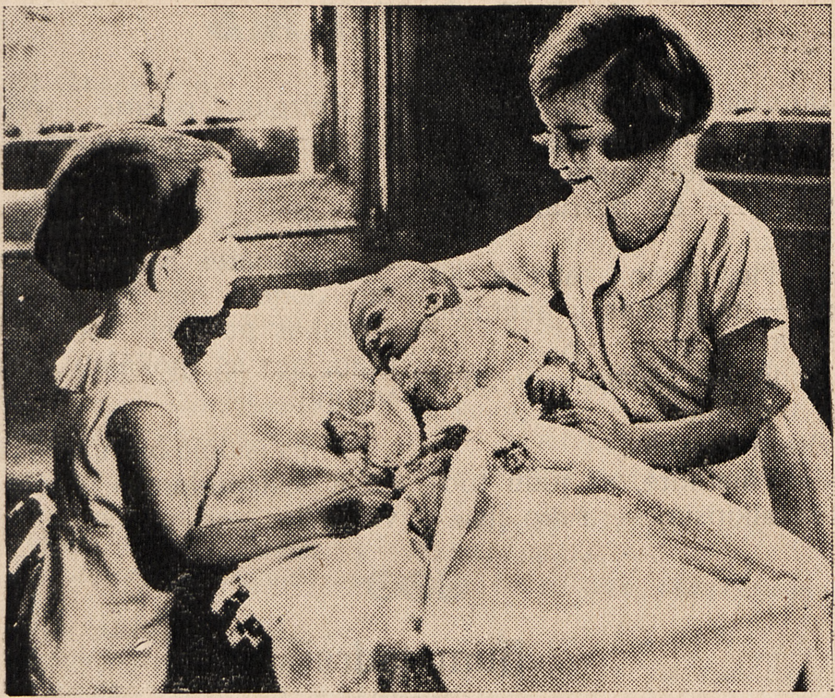
— Sūneli mano,—pratarė pagaliau karalius,— kaip tučia atsiradai?

— Dovanok, tėveli,—atsakė karalaitis, — kad aš pasivėlinau grįžti rūsin, nes dar maldos nebuvau baigęs.

— Ne aš, bet tu man dovanok už mano neišmintį, kad buvau drįsęs Dievo valiai priešintis ir burtais tikėti, — kalbėjo džiaugsmo kupinas karalius.

Džiaugėsi karalius, džiaugėsi ir visi žmonės, kad karalaitis gyvas išliko.

Surašė K. Tėma.

Liuliu, liuliu ..

Bitė ir erelis

Susitiko kartą bitė ir erelis ir įsikalbėjo.

— Sunkus tavo gyvenimas, — tarė erelis bitei: — tu per ištisas dienas tik dirbi ir niekas tavęs nepažįsta. Štai jūsų tūkstantis dirba vieną korį, ir kas gi žino, kurią dalį tu esi padariusi?

— O kam tai reikalinga? — paklausė bitė. — Kas bus iš to man ir kitiems, kai visi daug žinos apie mane? Už tai visi žino, kad saldusis medus yra mano darbo vaisius, o aš laiminga, kad koryje ir mano suneštas lašas yra.

— Na, o palygink savo gyvenimą su manuoju, — nutraukė bitės kalbą erelis. — Kai aš tik pasirodau padangėje, žemėje jau visi žino: ir žvėrys ir paukščiai neišleidžia manęs iš akių. Piemuo prie avių taip pat nesnaudžia. Matai, kaip manęs visi — dideli ir maži — bijo.

— Žinau, žinau, — atsakė bitutė. — Tik aš nenorėčiau, kad manęs visi bijotų.

RIEŠUTAS

Juozelis ir Jonelis, beeidami keliu, rado riešutą.

— Riešutas mano, — sako Juozelis, — aš pirmas jį pamačiau.

— Ne, mano, — atrėžė Jonelis, — aš pirmas jį paėmiau į rankas.

Žodis po žodžio, — ir susibarė berniukai.

Atėjo Petrelis.

— Palaukite, aš judu tuojau sutaikinsiu, — sako jis.

Petrelis paėmė riešutą, perskėlė jį ir taip padalino:

— Ši pusė lukšto tau, Juozeli, nes tu pirmasis riešutą pamatei. Kita lukšto pusė tau, Joneli, nes tu pirmas jį į rankas paėmei. Branduolys man, nes aš mokėjau judu sutaikinti.

Ir jis įsidėjo branduolį į burną ir švilpaudamas nuėjo savo keliu.

Bum tadrai

(Dainelė)

Simas pakluonėj
Gano ožius.
Liurba, oi liurba,
Kas iš to bus?

Bum tadrai lylia,
Bum tadrai liu,
Bum tadrai lylia,
Gano ožius.

Šoko oželiai
Į kopūstus,
Grum-grum sugraužė
Stiebus, lapus.

Bum tadrai lylia.
Bum tadrai liu.
Bum tadrai lylia
Kas dabar bus?

K. Tėma.

* * *

Skrisk, „Varpeli",
Į kaimelį,
Skriski kuo greičiau!
Neški pasakų,
Žinelių,
Neški kuo greičiau!

Vyt. Steponėnas.

AKLAS SENELIS

Buvo šventadienis.

Barbutės tėveliai sugrįžo iš bažnyčios, pavalgė pietus. Barbutė skuba sumazgoti mazginį, kad suspėtų laiku nueiti pas draugę Marytę.

— Mamyte, jau pabaigiau! Bėgsiu dabar pas Marytę.

— Gerai, dukrele, gerai, gali eiti.

Įėjo Barbutė į pirkią, pasidėjo prijuostę, dailiai susišukavo gelsvus plaukus, apsigobė balta skarele.

— Iki pasimatant, mamyte, — sako bučiuodama motiną.

— Keliauk sveika, dukrele. Tik nebūk lig sutemos. Saulėlaida namo grįžk.

Mergaitė tekina išbėgo per kiemelį, peršoko, lyg ožkytė, per tvorą ir skubiais žingsniais ėmė eiti margąja lanka.

Barbutės širdis tvaksėjo iš džiaugsmo: pasimatys su Maryte; jos darželу našlelių, o gal ir tulpių pražydo; gal pas Marytę ras daugiau draugių, pažais blezdingėlę, žilvitį. O kaip bus smagu! Juk šiandien, saugodama namus, kiaurą dieną svajojo, kaip pavakarėj iš namų ištrūkti ir pas Marytę nueiti.

Ir saulutė jai šypsosi, ir gėlelės galvutes lenkia, ir medžiai kvapą skleidžia.

Barbutė sustojo, gėrisi, klausosi, kaip bitutė dūzgia, skridinėdama nuo gėlelės prie gėlelės. Pažvelgė į saulutę — o toji jau beraustanti, tarsi gailėdamos gėlelių, liksiančių tamsios nakties globoje.

„Susivėlinsiu", mąsto Barbutė ir pasišokėdama ima bėgti takeliu. Tik staiga sustojo ir žiūri.

Ką ji ten mato?

Prie tako sėdi sulinkęs senelis; jo veidas liūdnas, atrodo nusiverkęs.

Barbutė prieina artyn; senelis pakreipė galvą į ją, o ranka graibo lazdos žemėje.

— Ar, dėduk, neprimatai? — klausia mergaitė, paduodama lazdą.

— Visai nematau, — liūdnai atsako senelis.

Ir Barbutė pastebėjo, kad jo akys užmerktos. Aklas. Koks jis nelaimingas!

— Nebeturiu savo draugo, — dūsauja senelis. — Nebežinau kur eiti...

Mergaitė lenkiasi prie jo ir meiliai klausia:

— Ar tai tave, dėduk, pametė draugas?

— Pa, pa, nes jį išgąsdino. Mano draugas — tai šuo Sargis, labai buvo prie manęs pripratęs. Kai matydavo, kad aš verkiu, ramindavo mane, laižydavo. Ir suprasdavo viską, ką tik sakydavau. Dabar likau vienui vienas.

Barbutei pilnos akys ašarų.

— Ar seniai šuo pabėgo?

— Bus jau valanda. Ėjova tuo takeliu, ir užpuolė mudu didelis šuo — tur būt, buvo didelis, nes storu balsu lojo. Pajutau, kad Sargis bijo jo, o kai šuo pribėgo arti, Sargis nusitraukė ir pabėgo, didžiojo šuns vejamas. Šaukiau šaukiau, bet nebeprišaukiau.

Barbutei gaila senelio, norėtų likti, suraminti jį, bet saulutė nebeaukštai. Blezdingėlė, Marytė, draugės!..

— Sudieu, dėduk! — ir skubiai žengia takeliu.

Bet rodos jai, kad ir saulutė nebešypso, ir gėlės galvučių nebelenkia, ir medžiai kvapo nebeskleidžia.

Mąsto ji apie tą akląjį senelį, ir kažkoks balsas širdyje jai lyg

sakyte sako: „Ir ką jis dabar vienui vienas veiks?"

Takelio sąsūkyje Barbutė sustojo, susimąstė... Po valandėlės grįžta, nes negali taip palikti aklo senelio: jis perdaug jau nelaimingas.

— Dėduk, į kurią pusę nubėgo Sargis? — klausia Barbutė.

— A, tai tu čia, širdele... Girdėjau lojant šioj pusėj, — ir drebančia ranka parodė ąžuolyno linkui.

Barbutė bėga, lyg stirnaitė, jau ji netoli ąžuolyno, iš viso vieko šaukia: Sargi! Sargi! Sa, sa!

Klausosi — tik geniai medelius tašo, tik strazdas krūmelyje čiulba. Barbutė bėga toliau šaukdama: Sargi! Sargi!

Kažkas sušlamėjo krūmuose. Skuba prie krūmų ir pastebi juodą šuniuką.

Tur būt, tai bus Sargis. Galas virvutės kabo pakaklėje; matyti, yra toli bėgęs, liežuvį iškišęs alsuoja.

— Tai tu Sargis? — klausia Barbutė sustojus. — Eikš greičiau pas savo šeimininką.

Sargis taip pat sustojo ir protingomis akimis žiūri į mergaitę. Purtina galvą, vizgina uodega, bet nedrįsta prieiti.

Argi jis vėl pabugs? Ne. Šunelis tuojau suprato, kad Barbutė yra gera, kad prie jos galima eiti be baimės. Palengva artinasi prie jos, uostinėja.

— Eik šen, Sargiuk, eikš prie savo šeimininko, — sako Barbutė. — Kaip jis nudžiugs!

Bėga abu. Štai jau ir prie senelio. Sargis šokinėja, laižo jam rankas, veidą, reikšdamas džiaugsmą linksmu lojimu.

— Sargis, mano gerasis Sargis,—kalba senelis, jį glostydamas. Paskui atsistojęs taria Barbutei:

— Dėkui tau už gerą širdį ir pagalbą. Gera esi mergaitė.

Sargis šoko prie krepšiuko, iš kurio senelis duodavo jam duonos, pakėlė viršelį, bet, nieko neradęs, ėmė loti, skųstis alkanas esąs.

— Nieko nebėra, Sargeli, nieko; šiandien be pietų teks būti. Eikiva.

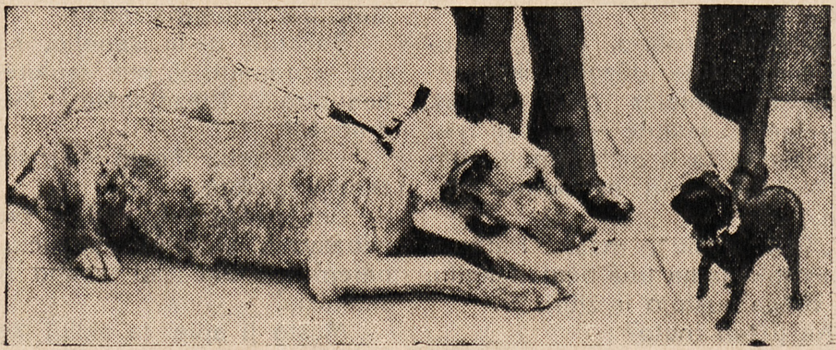
Barbutė pamiršo ir Marytę ir jos drauges ir žaidimus, kreipiasi į senelį ir sako:

— Dėduk, prašau pas mus eiti, aš nuvesiu. Dar, mat, ir pietų tebesi nevalgęs.

Vakaras. Barbutė su tėveliais sėdi prie stalo, ant kurio garuoja karšta sriuba.

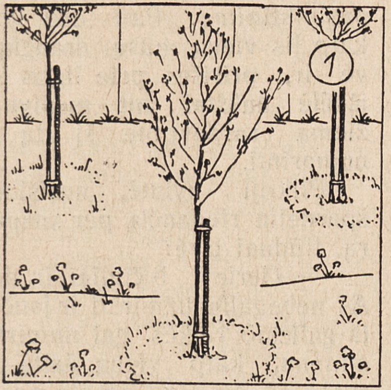
Sargis kertėje graužia kaulą.

Senelis sėdi patogioj kedėj ir ir pasakoja savo vargus. Barbutė klausosi ir nesigaili nenuėjusi pas Marytę. Kitą šventvakarį nueis pas ją pažaisti.

Didelis ir mažas

MAŽASIS SODININKAS

Daug nereikia ir kalbėti,
Kaip smagu yra turėti
Kad ir nedidutį sodą:
Jis visokių vaisių duoda,
Be to, kas to nežinąs,
Puošia mūsų sodybas.

Bet, kad sodas augt, bujotų
Ir kasmet vaisius mums duotų,
Reikia, turiu pažymėti,
Jis stropiai ir prižiūrėti.
Gerai suprantąs tatai
Bronius. Eina nūn jisai

Vaismedėlius apžiūrėti:
Juos apkasti, apravėti.
Ir tikrai guvus vaikinas
Sode laiko negaišina.
Ravi, kasa jis stropiai —
Augs medeliai jo gražiai.

Baigęs darbą, mūs vyrukas
Atsisėda ant suoliuko
Valandėlę pasilsėti
Ir sodu pasigrožėti.
Gražus sodo reginys
Džiūgin maloniai akis.

Paukštelių kerštas

(Pasaka)

III.

Ir štai, vieną skaistų pavasario rytą, dar saulei nepatekėjus, netoli Pikčiurnos vienkiemio, palei mišką, sename ąžuole susirinko daugybė paukštelių. Kai visos šimtamečio ąžuolo šakos nuo sparnuočių linko, senasis varnėnas, pora kartų liūdnai sušvilpęs, jiems tarė:

— Brangūs bičiuliai! Šiandieną sušaukiau jus visus labai svarbiam reikalui aptarti. Visi gal patyrėte, kad ten (ir parodė kojele Pikčiurnos vienkiemį), kur seniau mums būdavo maloni ir brangi vietelė, kur aš gimiau, augau ir daugybę rasdavau skanių kirmėlyčių, gyvena didžiausias mūsų priešas. Jis daug iššudė likusių čia žiemoti nekaltų mūsų draugų. Daug iššudė, žudo ir žudys, jei mes nesugalvosime, kaip jam atkeršyti. Nelabai senai aš ir pats vos išlikau gyvas. O mano brangus sūnelis ir žuvo nuo pragariško jojo šautuvo. Tad prašau gerbiamuosius pasisakyti, kuris ir ką esate matę, girdėję ar patyrę apie to pikčiausio žmogaus padarytas jums skriaudas. Kad viskas, ka jūs kalbėsite, būtų aišku ir pasiliktų kartų kartoms, aš pasikviesiu žvirblelį rudasparnį viską surašyti.

Tupėjęs netoli senojo varnėno rudasparnis žvirblelis, žemai nusilenkė, reikšdamas tuo sutikimą ir, nusiskynęs snapeliu ąžuolo lapą, pasiruošė rašyti. Tai buvo paukščių susirinkimui pakviestas sekretorius. Tada senasis varnėnas vėl tarė:

— Dabar prašau kiekvieną paeiliui kalbėti.

Juodoji varnelė kranktelėjo ir, sunkiai atsidususi, prabilo:

— Aš visų varnų vardu reiškiu žiauriajam Pikčiurnai didžiausį pasipiktinimą. Pati esu mačiusi, kaip jis vieną mūsų draugių nušovė ir, pririšęs prie ilgos karties, iškėlė aukštai ant mėšlyno, kur žiemą rasdavome šį tą badui numarinti.

Pilkoji zylutė, nusišluosčiusi sparneliu riedančią per snapelį ašarą, liūdnai tarė:

— Gerieji bičiuliai ir draugai! Aš nebegaliu užmiršti ir jaučiu, jog iš gailesio reikės gal numirti... Atsimenu, kaip vieną šaltą žiemos rytą aš su savo sesute pamatėme Pikčiurnos sode ant lentelės kelis kanapių grūdelius ir norėjome jų paragauti. O taip buvome išalkusios ir sustingusios nuo šalčio! Bet, vos tiktai nutūpėme, kaip mano mylimoji sesutė... — Čia zylutė užspringusi ašaromis nutilo, bet netrukus tęsė toliau: — ir mano mylimoji sesutė tuoj įkliuvo į ašutinę kilpą ir bematant užsismaugė.

Po zylutės kalbėjo kiti paukšteliai. Kiekvienas ju skundėsi Pikčiurnos ir jo vaikų žiaurumu. Rudasparnis žvirblelis viską surašė ant ąžuolo lapo ir, baigus kalbėti paskutiniam paukšteliui, garsiai čyrikuodamas visiems perskaitė. Kilo didžiausias sumišimas ir bruzdesys. Visi reikalavo kuo greičiau ir kuo žiauriau atkeršyti paukštelių skriaudėjui. Pagaliau, senasis varnėnas, sparneliais plasnodamas, visus nutildė ir pasiūlė tartis ir nutarimą užrašyti. Netrukus buvo visų nutarta ir užrašyta taip:

„Patyrę, kad žiaurusis žmogus, vadinamas Pikčiurna, daug iššudė mūsų sesučių ir broliukų, sunaikino varnėnų namelių, jo piktieji vaikai išdraskė daugybę lizdelių, išmėtė kiaušinėlių, nutariame nuo šios dienos nebelankyti jo sodo,

daržų ir laukų. Kas to nutarimo nevykdytų, tą žiauriai nubausime".

Šį nutarimą, vienu įvairių čiulbėjimų balsu visi priėmė ir pasižadėjo jį vykdyti. Po to visi paukšteliai išsiskirstė kas sau.

IV.

Artinosi kaitri vasara. Pražydėję vaisiniai sodų medžiai mezgė mažus obuolėlius, kriaušaites, slyvas ir vyšnias. Laukuose liūliuote liūliavo mėlyna jūra rugiai, kviečiai ir kiti javai. Lyg rūtos žaliavo vasarojas. Visur skambėjo mažųjų giesmininkų linksmi balseliai. Aukštų medžių viršūnėse klegeno gandrai. Padangėje čyreno vieversėliai. Tiktai Pikčiurnos laukuose nesimatė nė vieno paukštužėlio. Sode nesigirdėjo švilpaujant varnėnų, čirškiant pilkųjų žvirblelių. Pikčiurnos gyvenamoje padangėje buvo niūru ir liūdna, lyg vėlyvo rudens naktį.

Paukšteliai, vykdydami nutarimą, nė vienas ten nebesirodė. Žalingieji vabdžiai ir jųjų vikšrai, sužinoję, kad nebėra ten paukštelių, ėmė virtinėmis traukti iš visur į Pikčiurnos sodą, daržus ir lauką. Ir po kelių savaičių Pikčiurnos ūkis tapo tikra žalingųjų padarų viešpatija.

Rudeniop, kada apylinkės gyventojų sodai, daržai ir laukai nešė daug gražių dovanų, Pikčiurnos sode nebuvo nė vieno obuolėlio: dar mažučius suėdė vikšrai.

Kopūstų teliko tik vieni kotai. Labai nukentėjo kitos daržovės ir vasarojas.

Vieniems tik rugiams mažai tepakenkė, bet rudenį pasėjus beveik nė vienas neišdygo, nes visus sunaikino kirmėlės.

V.

Po keleto metų iš puikaus vienkiemio pasiliko tik vieni griuvėsiai Pikčiurna įvairiais būdais stengėsi kovoti su žalingaisiais vabzdžiais ir jųjų vikšrais, tačiau be paukštelių pagalbos visos jopastangos nuėjo niekais. Nebegalėdamas išmaitinti savo šeimynos, jis iš pardavinėjo gyvulius, ūkio įrankius ir kitus padargus, tačiau ir tai nedaug tepadėjo. Pagaliau, įlindo į skolas, o nepajėgdamas laiku grąžinti, buvo priverstas atiduoti savąjį ūkį. Likęs be ūkio, be gyvulių ir be pinigų, išėjo į žmones ieškoti duonos kąsnio.

Taip atkeršijo paukšteliai žiauriajam atsibastėliui.

J. Vinciūnas.

Myliu aš

Myliu aš sodelį,
Kai gražiai žaliuoja,
Myliu ir gegutę,
Kai jame kukuoja.

Myliu aš tėvynės
Ošiantį miškelį,
Žaliąją lankelę,
Tekantį upelį.

Myliu ir mylėsiu
Savo tėviškėlę:
Svilionių kaimelį
Ir Svilkos upelį.

Vyt. Steponėnas.

Neboju aš vargų...

Nors ir sunkus darbas
Lietuvio artojo,
Bet myliu tą darbą
Ir vargų neboju.

Čiulbesys paukštelių
Mane nuramina,
Kai sunkusis darbas
Mane prikankina.

Savo jaunas jėgas
Jam skiriu, aukoju,
Ir dainų vainiką
Jam dedu prie kojų.

Vl. Skiaustis.

DIEVULI, DUOK LIETUČIO...

Buvo sausros metai.

Laukuose viskas kepė ir iškepė. Pasėtas grūdas nė nemėgino daigo ar šaknelių leisti. Įkaitusi — karšta žemė jį, vos tik pabertą, jau baigė marinti. Virš dirvų sukosi verpetais, vėjo nešiojami, dulkių debesys. Žolė ir toji buvo apliepusi, suvytusi, pajuodusi.

Miškai, dulkių klodu apsidengę, nebebuvo žali, nebekvepėjo tyru — gaivinančiu oru. Atrodė, kad jau nė paukšmės jie niekam negalį suteikti. Visur juk taip kepino ir kepino saulė. Nuo ankstaus ryto ligi vėlybo vakaro lėtai mėlynu dangaus skliautu risdamosi, mirgėdama liejo, bėrė nesuskaitomą daugybę spindulių, kuriais, atrodo, norinti viskam, kas dar įstengia gyventi, paskutinį josios gyvybės siūlą nudeginti.

Juozukas, neturtingos šeimos sūnus, dar tik aštuntuosius metelius beeidamas, gyvai domėjosi visa tuo, kas aplink vyksta; sekė vyresniųjų: kaimynų ir šeimos narių, kalbas. Visų kalbos buvo panašios:

— Gero jau nebus gal.

— Viskas iškepė.

— Nė laistymai nepadeda.

— Bus bado metai.

— Dievas užmiršo žmones.

— Kaip žmonės Jam—taip Jis žmonėms.

— Jau antras mėnuo, kaip lašas iš dangaus neišlašėjo...

Ne viską dar Juozukas žinojo, ne viską taip pat ir suprato. Jis nežinojo, kas tas badas, kas tieji bado metai. Tik jautė savo mažyte širdele, kad tai turinti būti didelė nelaimė, kurią Dievulis iš aukštybių vargo žmoneliams siunčia.

Sykį jisai, ties troba bežaisdamas, pamatė tolumoje vieną tamsesnį debesėlį. O buvo neapsakomai karšta. Vėjas dvelkė lyg iš prikūrentos krosnies. Juozelio veidelis buvo išpiltas prakaito rasa. Debesėlis, jam atrodė, darosi didesnis. Auga ir auga. Ir baisiai tamsėja. Metė tada Juozelis žaisliukus. Bėgo galvotrūkčiais į trobą ir, atsiklaupęs ant suolo ties vienu šventųjų paveikslu, sunėrė rankeles ir jau buvo bepradedąs melstis. Musių juodas būrys zvimbė apie jo veidą, visur lysdamos ir lipdamos. Besigindamas nuo jų dešine rankele, Juozukas atsiminė, kad nepersižegnojo. Skubiai šmėsterėjo rankele, nuginė kiek tolėliau nuo savęs musių spiečių, persižegnojo, padarydamas platų kryžių per kaktelę, krūtinėlę ir petelius, vėl pamaldžiai sunėrė rankeles ir, įsižiūrėjęs į paveikslą, pradėjo judinti lūpeles. Pradžioj nė nežinojo, nuo ko maldelė pradėti, kokiais

žodžiais į Dievulį kreiptis. Tie, kuriuos jis tarė, buvo visai palaidi, vienas su kitu nepalaiką jokio ryšio. Ir Juozukas patsai tai žinojo ir jautė. Stengėsi, kiek tik galėdamas. Bet anos maldelės, kurią jį motušė išmokė, nieku būdu negalėjo atsiminti. Tada pradėjo taip, kaip jam atrodė bus geriausia:

— Dievuli, Tu mane suprasi... Visur taip reikalingas lietutis... Viskas taip labai išdžiūvo... Jau žmonės kalba, kad bus bado metai... Dievuli, Gerasai Dievuli.. Tu daug turi lietučio... duok Tu jo bent keletą lašelių... Atgaivink Tu jais iškepusią mūs vargo žemę... Dievuli, Gerasai Dievuli...

Žvilgterėjo į langą. Matė, kad anas, jo matytasai, debesėlis jau žymiai didesnis. Jau vienu savo sparnu visą jų kluoną aprėpęs laiko. Kitu toli, dar toli atsilikęs... Juda ir juda. Patsai kraštas palšas, kaip sudrumstas vanduo. O toliau pajuodęs ir pamėlynavęs.

Išsigando Juozukas, kad toks baisus debesis jo neprislėgtų su visa troba ir viskuo, kas tik joje yra. Visi namiškiai laukuose. Tik jis vienas... Vėl rankeles pamaldžiai sudėjo. Per jo veidelį riedėjo sūrios stambios ašaros, o praviros lūpelės kartojo:

— Dievuli, Tu nepyk... Tu nenubausk manęs... Aš dėl visų lietučio prašiau... ir dėl tų... kurie neprašo... ir dėl tų... kurie prašyt nenori... ir jie juk žmonės... O gal, Gerasai Dievuli, jie, atsidėkodami Tau, atkreips į Tave dabar nuo Tavęs nuskreiptus veidus...

Kai taip Juozukas meldėsi, jau kapsėjo stambūs lietaus lašai. Vieni jų krito į išdžiūvusias dirvas, kiti į suvytusius miškus treti į sodybas, į trobų langus... Visur jie nešė atgaivinimą, visur plóvė dulkes, kurios jau net akis daugumai gal būtų praėdusios...

Virš trobos nutrūkdamas sududeno perkūnas. Ties klevu, šalia kluono augančiu, Juozukas pamatė besiraizgantį žaibą. Baimė jį ėmė vis labiau ir labiau. Jau negalėjo nulaikyti pamaldžiai sunertų rankelių. Nukrisdamos jos viena atsispyrė lango, kita stalo kampo, ir Juozukas, pusiau parpuolęs jau, pats neišmanė jau, ką bekalbąs.

Troboje sklido ašaromis pasruvę ir drebą žodžiai:

— Dievulėliau.. Gerasai Dievuli... Dievulėliau...

Juozukas jau nebegirdėjo, kad namiškiai varsto trobos duris, kad už lango, lietus į stiklus bebarškindamas stambiais ir tankiais lašais, lyg į vidų įsileidžiamas, prašosi. Tik pajuto, kad jį kažkas už alkūnių stipriai suėmė. Norėjo pasimurdyti, bet nebeįstengė. O kai atkėlė į viršų ašarotas akeles ir pažvelgė po trobą, matė aplink jį sustojusius susirūpinusius namiškius ir ant jo palinkusį tėvelio veidą.

— Bijojai... — pustyliu paklausė tėvelis, susijaudinimo negalėdamas nuslėpti.

Juozuko atsakymą, dar galugerklyje patikusios, paskandino ašaros.

— Ką taip darei... — vėl pustyliu paklausė tėvelis.

— Meldžiau... Dievulį... kad... duot... lietučio...

Juozuko atsakymas buvo toks lėtas, toks tylus, kad, atrodė, lyg iš po žemių sakomas. Bet jis nenubaugino tėvelio, o tiktai palenkė jo veidą prie karštos Juozuko galvelės ir prispaudė lūpas į jo kaktelę.

— Dabar jau nebijai?

— Ne. Nebijau, tėveli...

— Tai kiek ir pažiūrėk, kaip gražiai lyja tas, tavo išmelstasai, lietutis.

r.

ŽINELĖS

Svilionys. Mes dabar šventadieniais susirenkame būreliais ir paskaitome iš „Varpelio" gražių eilučių, pasakėlių ir kita. Dabar, kai gražus oras, dar pažaidžiame kieme. *Gied. Laukys.*

Lapšiai. Mūsų sodžius nedidelis, bet mūsų, vaikų, susirenka gerokas būrys. Mes mokame skaityti ir nemaža gražių eilių padeklamuoti, tik neturime kur pasirodyti. Gaila! Į mokyklą vaikštome už 3 kilometrų. Lietuviškai mus pamoko namie mūsų tėveliai. *R. G.*

TRUPINĖLIAI

Baisus liūtas.

Liūtų tėviškė — Afrika. Seniau jų ten buvusi daugybė, — dabar, kai pradėjo skverbtis europiečiai, laukiniai liūtai pradėjo nykti, atsirado prijaukintų. Toks prijaukintas liūtas vos neįvarė į kapus vienos anglės, kuri buvo daug prisiskaičiusi apie liūtų medžiokles, labai jų bijojo ir tikėjosi jų daug rasianti Afrikoje.

Vienoje Anglijos kolonijoje ta anglė važiavo pati viena automobiliu. Benzina baigėsi, automobilis vos slinko. Tik štai tarp medžių pasirodė rudas didelis liūtas. Anglė ir apmirė iš baimės. Liūtas keliais šuoliais šoko prie automobilio ir atsidūrė ant jo dangčio. Persigandusi moteris laukė, kad štai baisusis žvėris perplėš automobilio dangtį ir stvers ją. Ji šiek tiek paleido automobilį greičiau ir, pagaliau, prisivilko prie fermos, didelės ūkininko sodybos. Atbėgę žmonės apalpusią moteriškę išnešė iš automobilio.

Kada ji atsipeikėjo, šalia jos gulėjo tas pats baisusis liūtas. Jis žiūrėjo į ją ir nieko jai nedarė. Čia pat buvę fermos šeimininkai paaiškino išsigandusiai keliautojai, kad liūtas prijaukintas ir laisvas vaikšto po apylinkės miškus ir laukus. Jis mėgstąs tūnoti prie kelio, nes važiuoją automobiliais paprastai išmetą jam mėsos. Kai jam nusibostą laukuose ir jis norįs grįžti namo, tai dažnai užšokąs ant automobilio ir juo parvažiuojąs fermon. Jis tą pat padaręs šiuo atveju ir su angle.

Anglė tose apylinkėse pasiliko ilgesniam laikui. Ji labai dažnai atvykdavo ton fermon, pavaišindavo liūtą mėsa ir „pavėžindavo" jį namo.

ŽAIDIMAI

Greitai rask žodį

Visi žaidėjai susėda arba sustoja ratu. Vienas kitam sviedžia skarelę arba sviedinį, tardamas kurį nors garsą ar skiemenį. Ją sugavęs turi tuojau pasakyti kokį nors žodį, prasidedantį pasakytu garsu, skiemeniu. Jei atsakyti pasivėluoja ar pasako ne taip prasidedantį žodį, tuomet klaupia ant vieno kelio ir sviedžia skepetaitę kitam. Jis atsisėsti ar atsistoti galės tik tada, kai sugaus jam mestą skarelę ir greitai pasakys tinkamą žodį. Jei vėl suklystų, turi klaupti ant antrojo kelio. Trečią kartą suklydęs iš žaidimo išeina.

LAIŠKŲ DĖŽUTĖ

G. Lauk. Eilutės taip ir liks. Pamėgink parašyti kitokių. Už visa dėkojame.

V. S. Liet. Tris eilėraščius išsirinkome ir juos įdėsime, kiti taip ir liks. Dėl dienyno nieko patarti nesiimame. Gal prieš tai Tamsta taip ranką palavink, nes Tamstos raštas sunkoka skaityti. Už visa ačiū

R. Guob. Eilutės spaudai ne visai tinka, mes jų dar negalime įdėti. Dėkojame, kad mūsų neužmirštate.

Leidėjas atsakomasis redaktorius **Liudvikas Cicėnas.** Vilnius „RUCH" spaustuvė